

Oponentský posudek bakalářské práce Jaromíra Kozáka Proces adaptace jmenného rodu u nově přejímaných výrazů z oblasti gastronomie

Předkládaná bakalářská práce si klade za cíl zmapovat současný stav adaptace jmenného rodu u 10 nově přejímaných substantiv pojmenovávajících potraviny nebo pokrmy s použitím materiálu poslední verze korpusu SYN.

Práce je standardně rozdělena na dvě části. Na teoretické části je třeba ocenit, že se autor nespokojil s obecnými jazykovými příručkami, ale shrnuje také současné časopisecké příspěvky k dané problematice. Konceptně je však teoretická část uchopena chaoticky: představuje nakupení volně tematicky souvisejících odstavců bez zřetelného propojení (tématem je snad rod a adaptace přejatých jmen v češtině obecně), výběr teoretických prací a probíraných témat není nikde vysvětlen a motivován. Teoretická část není nikde shrnuta, takže není jasné, k čemu autorovi probrané poznatky sloužily a jaký na ně má názor. Čtenáři nepomáhá ani úvod, protože se v něm nespécifikuje téma práce ani se nepředstavují její části.

Praktická část je zdařilejší než teoretická. Výběr materiálu je vhodně omezen na 10 frekventovaných substantiv (*kimči, acaí, panini, brownies, guacamole, quinoa, portobello, tofu, pho, tapiok*), jako materiál je dobře zvolena nejrozsáhlejší současná verze korpusu SYN. Při popisu materiálu jsou vhodně důsledně rozlišovány výrazy užitě jako samostatné slovo, výrazy užitě v nominativu jmenovacím a výrazy užitě jako („nesklonný“) přívlastek. Je třeba ocenit také počet pravopisných variant, které autor zkoumal. Z počtu jednotlivých typů užití (i variant) by se však podle mého názoru dalo vysoudit, které výrazy jsou více zdomácnělé než jiné. Autor toto zobecnění pro všechna jména přehledně neuvádí a nekomentuje, což je škoda.

Popis metodologie výzkumu má citelné nedostatky – není např. jasné, jak vypadaly konkrétní dotazy a zda autor vždy dohledával i různé možné pádové formy. Také není jasné, jakou metodu zvolil pro dohledávání různých variant zápisu zkoumaných jmen a odkud bere údaje o možné výslovnosti. Dále není vysvětleno, jak bylo vybráno 100 reprezentativních dokladů u výrazů, které měly dokladů více než 100. Jednalo se o náhodný vzorek? Na několika místech není jasné, co se myslí lemmatem, resp. zdá se mi, že autor náhodně zaměňuje termíny lemma a word form a výklad je pak nesrozumitelný (např. na s. 43 není jasné, co se myslí tím, že „lemma není hnízdováno ani pod *tapiok*, ani pod *tapioka*“. Myslí se tvar *tapiok*? Ten ale v korpusu má lemma *tapioka*.).

Také je z některých formulací zřejmé, že si autor neuvědomuje, že nesklonné slovo se může používat v různých pádových funkcích zcela běžně (jedná se o vlastnost češtiny jako jazyka) – uvádí se např., že „pády jsou odvoditelné“ (s. 31), nebo že jde „o nesklonné substantivum, dohledal jsem však pádové tvary, a to genitiv a akuzativ a lokál“ (s. 42). Nebo se jedná pouze o formulační problém?

Průzkumu by podle mého názoru dále prospělo, kdyby autor nejen posoudil vzorek 100 výskytů, ale kdyby navíc vždy posoudil všechny doklady, u kterých byl rod zřetelný – u většiny výrazů nebyl celkový počet nalezených dokladů nezvladatelně velký. Také by bylo dobré někde v práci shrnout, co všechno může mít při adaptaci rodu vliv, a shrnout, co podle autora na adaptaci vliv u zkoumaných slov skutečně mělo (závěr takovou informaci obsahuje, ale pouze v náznaku, ne rozvedenou pro jednotlivá jména). Závěr práce je celkově málo podrobný, interpretaci výsledků a jeho zobecnění šlo rozhodně věnovat více pozornosti. Shrnující tabulka je do práce vložena tak, že jí podstatná část na straně chybí, je tedy bezcenná. Oceňuji, že mi autor bez vyzvání tabulku

v čitelném formátu zaslal, prosím však o vysvětlení sloupce počet. Proč se čísla liší od počtů uvedených v textu práce?

Po formulační stránce má práce vážné nedostatky (v rukopisu práce podtrženo a vyznačeno jako f) – občas se objevují anakoluty (např. poslední souvětí na s. 13, konec předposledního odstavce na s. 30), protimluvy (např. na s. 14 se tvrdí, že cizí substantiva jsou často neskloňná, a poté, že neskloňnost je u nich řídká; na s. 17 se uvádí, že počešťování probíhá „hned po převodu“, ale jako příklad se uvádí, že dříve se užívalo *gender studies* a dnes i *gender studia*) nebo kontaminace (např. „K femininům Svobodová uvádí *action, agency*“ (s. 20); „došlo k novým názvům i u masových jídel“ (s. 23)), nejpočetnější jsou pak formálně nevhodné nebo různým způsobem nedokončené formulace (např. „Mezi rodem přirozeným a gramatickým existují zajímavé případy.“ (s. 9); „ke kolísání rodu dochází u substantiv, která označují entity“ (s. 11); „některá obecná podstatná jména ... můžeme skloňovat jako rod mužský neživotný nebo ženský“ (s. 11); „koncovka -s, -es je v závislosti na dvou funkcích – pokud jde...“ (s. 18)); „uvádí se dva odlišné tvary mezi mužským neživotným a ženským rodem“ (s. 12), „hláskové počeštění se přizpůsobuje – *Paris* na *Paříž*“ (s. 14)) a někdy se vyskytují i formulace věcně nesprávné („jako živé se chápou pouze lidé a zvířata“ (s. 9); „zakončení na -o, -e/ě je typické pro neutra a feminina“ (s. 10); slova *gól* a *exhibice* se uvádí jako příklady slov končících na *g, f, ó, ú, x* (s. 19); „Řazení ke střednímu rodu je dáno nejspíše zakončením na -i, protože maskulina a feminina nemají na konci tuto samohlásku často.“ (s. 28)). Kombinací těchto jevů jsou některá místa natolik přetížena, že jsou nesrozumitelná – např. u výrazu *pot-pourri* se uvádí: „Slovo pochází z francouzštiny a z jeho pravopisné podoby zřejmě nebude jednoduché určit jeho význam. Jeho doslovný překlad je „shnilý hrnec“, proto Světlá zmiňuje Stručný etymologický slovník jazyka českého, jenž uvádí význam „hudební směs.“ (s. 25) Další příklad: „*Brownie* naznačuje rozličné pojetí jeho jmenného rodu.“ (s. 32)

Text na některých místech málo drží pohromadě (např. v úvodu není zřejmé, jak na sebe některé věty nebo i odstavce navazují).

Typografická úprava práce je většinou v pořádku. Jediným systematickým problémem jsou odkazy do poznámek pod čarou v kurzivě, jejich pořadí s interpunkčními znaménky (někdy za nimi, někdy před nimi bez zřetelného rozdílu ve funkci – srov. např. s. 16) a formální úprava výčtů (liší se např. na s. 12 a 15). Není také jasné, proč se cituje pomocí odkazovacích závorek a zároveň v poznámkách pod čarou. Odkazovací závorky navíc někdy nemají shodnou podobu (srov. např. s. 10). Metajazykově užití výrazy nejsou občas v kurzivě (např. *interview* na s. 15, *stroj, koloběžka, vozítko* na s. 22, *portobello* na s. 35).

Pravopisně je práce na dobré úrovni. Překlepů je velmi málo (např. *dominantní* místo *dominantním* na s. 35, *jsme* místo *jsem* na s. 41).

Celkově práci i přes uvedené obsahové a formulační nedostatky doporučuji k obhajobě a v případě uspokojivé obhajoby navrhuji hodnocení dobře.